

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 290/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorten mielenterveyspalvelujen parantamisesta ja Lukiolaisten liiton esittämien ilonpalautusideoiden ja Turun yliopiston väitöskirjatutkija Tiina Putkurin tutkimustulosten huomioimisesta palveluja kehitettäessä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 290/2022 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä, että nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyä parannetaan ja

miten hallitus huomioi Lukiolaisten liiton esittämät 12 ilonpalautusideaa ja Turun yliopiston väitöskirjatutkija Tiina Putkurin tekemän tutkimuksen tulokset mielenterveyspalveluja kehitettäessä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Nuorille suunnatut mielenterveyden tuen ja hoidon palvelut tuotetaan itsenäistä päätösvaltaa ja vastuuta käyttävissä kunnissa, kuntayhtymissä ja jatkossa sote-palveluiden osalta hyvinvointialueilla. Näitä kuitenkin säädellään, informaatio-ohjataan ja osin rahoitetaan valtakunnallisesti. Hallitus on ryhtynyt useisiin toimenpiteisiin ohjataksaan kuntia ja tulevia hyvinvointialueita parantamaan nuorten pääsyä mielenterveyspalveluihin.

Väitöskirjatutkimuksessakin mainittuun palvelujen yhtenäisyyden puutteeseen ja pirstaleisuuteen hallitus vastaa kokoamalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Uudistuksen yhteydessä opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut tullaan myös siirtämään hyvinvointialueille. Siirto sekä siihen liittyvä lisärahoitus edesauttavat sujuvien mielen-terveyden hoidon palvelupolkujen rakentamista nuorille, kun kaikki koulun tai oppilaitoksen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tulevat saman palvelunjärjestäjän alaisuuteen ja ovat sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien piirissä.

Mielenterveystyötä toteutetaan vuosina 2020–2030 kansallisen mielenterveysstrategian mukaisesti. Sen puitteissa on ohjattu rahoitusta 43 miljoonaa euroa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveys-

keskus -ohjelmaan psykososiaalisten ehkäisevän työn ja hoidon menetelmien saatavuuden parantamiseen. Keskeisenä toimenpiteenä on psykososiaalisten menetelmien ottaminen käyttöön opiskeluhuollossa.

EU:n elpymisvälineestä osana Suomen kestävän kasvun ohjelmaa tullaan myöntämään rahoitusta lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyden hoitoon tai tukemiseen. Ensimmäinen hakukierros on päättynyt alkukeväästä 2022. Kestävän kasvun ohjelma jakautuu neljään pilariin.

Sosiaali- ja terveysministeriön pilarin 4 alla myönnettävien valtionavustusten tavoitteena on edistää hoitotakuun toteutumista (mukaan lukien mielenterveyspalvelut) ja purkaa koronavirustilanteen aiheuttamaa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa. Toimenpiteiden yksityiskohtainen kohdentaminen tehdään alueellisesti hyvinvointialueen väestön tarpeiden mukaisesti. Ainakin yhden toimenpiteistä tulee kohdentua nuoriin tai nuoriin aikuisiin, joilla on tunnistettuja tai vielä tunnistamattomia päihde- tai mielenterveyshäiriöitä. Lisäksi toimenpiteiden kohderyhmiin on sisällytetty muun muassa lapset ja nuoret, joilla on psyykkistä kuormittuneisuutta, nuoret, jotka ovat koronapandemian aikana pudonneet opinnoista tai työelämästä sekä lastensuojelun asiakkaat.

Hallitus on myöntänyt rahoitusta nuorten mielenterveyden tukemiseen myös aiemmin. Muun muassa valtion vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdennettiin 112,3 miljoonan euron lisäys lasten, nuorten ja perheiden palveluihin koronaepidemian johdosta. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman täydennyshaussa syksyllä 2021 haettavana oli viime vuoden ensimmäiseen lisätalousarvioon liittyvä 17,5 miljoonan euron valtionavustus lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevien palvelujen vahvistamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi myöntänyt Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle (YTHS) 5 miljoonan euron valtionavustuksen korkeakouluopiskelijoiden hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistamiseen. Valtionavustuksella kehitetään esimerkiksi matalan kynnyksen digitaalisia mielenterveyden tuen välineitä, ostetaan lyhytterapiaa ja käynnistetään yksinäisyystyötä.

Nuorten mielenterveys kytkeytyy vahvasti nuorten arkeen sekä harrastus-, työ- ja opiskelumahdollisuuksiin, ja sen tukemiseen tarvitaan myös muiden hallinnonalojen toimia. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluvat Ohjaamot muodostavat valtakunnallisesti kattavan nuorten monialaisten palvelupisteiden verkoston. Ohjaamoissa tarjotaan koulutus- ja työelämäpolkujen suunnittelun lisäksi myös mielenterveystaitoja vahvistavaa psykososiaalista tukea Onni-hankkeen kautta. Sekä Ohjaamoiden toiminta että Onni-hanke ovat vakiintumassa hankemuotoisesta pysyväksi toiminnaksi. Huhtikuun 2021 kehysriihessä päätettiin kuntien kannustinmallin kehittämisestä, jossa valtio osoittaa pysyviä resursseja Ohjaamo-toimintaan kuntien oman panostuksen myötä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla nuorten mielenterveys on huomioitu esimerkiksi opetussuunnitelman perusteissa. Hyvinvointiosaaminen on yksi lukiokoulutuksen kuudesta laaja-

alaisen osaamisen alueesta, jota kehitetään osana kaikkien oppiaineiden opetusta. Lukioissa toteutettu Liikkuva opiskelu -hanke on ollut tärkeä hyvinvoinnin tuki. Lisäksi oppimisen tuen ja ohjauksen lisääntyminen ovat tukeneet osaltaan opiskelijoiden hyvinvointia.

Nuorisotyön osalta keskeisimmät syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin kohdistuvat palvelut ovat etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta. Valtion budjetissa etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan tukemiseen on vuonna 2022 käytettävissä 32 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisesti sekä etsivän nuorisotyön että nuorten työpajatoiminnan rahoitusta on tällä hallituskaudella vahvistettu.

Helsingissä 27.6.2022

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén